

KIRSI
ETULA

SUNNA
VALKEAPÄÄ-
IKOLA

KRISTA
KELTANEN

Helmatz

MEILLE MOLEMMILLE

WSOY

KIRSI
ETULA

SUNNA
VALKEAPÄÄ-IKOLA

KRISTA
KELTANEN

Helmatz

MEILLE MOLEMMILLE

Werner Söderström Osakeyhtiö
Helsinki

© Tekijät ja WSOY 2024

Vaatemallit, kaavat ja tekstit: Kirsi Etula ja Sunna Valkeapää-Ikola

Valokuvat: Krista Keltanen

Helmat-sarjan visuaalinen identiteetti: Päivi Helander

Graafinen suunnittelu, taitto ja piirroskuvat: Satu Kontinen

Kaavojen sarjonta: Iiti Tigas

Kirjan ohjeilla saa tehdä vaatteita vapaasti omaan käyttöön.

Ohjeiden kaikenlainen kaupallinen käyttö on kielletty.

ISBN 978-951-0-50241-9

Painettu EU:ssa

Kirjasta

Tämä kirja sai alkunsa teidän toiveistanne ja samalla alati palavasta halustamme suunnitella ja ommella yhdessä omaksi ja muiden iloksi.

Kuluneeseen vuoteen on kuulunut sopivasti kutkuttavia kuvauspäiviä, päiviä ompelukoneiden ja toistemme seurassa, suloisia kohtaamisia ja sovituksia rusinoiden voimalla pienten malliemme kanssa. Aina kun olemme ommelleet tai kuvanneet on kuin ihmeen kaupalla nautittu auringonpaisteesta.

Kymmenisen vuotta sitten aloitimme ensimmäisen *Mekkotehdas*-kirjan teon omien lastemme ollessa alle kouluikäisiä. Lastenvaatteiden ja erityisesti mekkojen ompelu tuntui silloin luontevalta, ja siten myös kirjan aihe kietoutui kuin luonnostaan pienten mekkojen ympärille ja leikin maailmaan.

Viime vuosina ilmestyneissä kirjoissamme ja omissa ompeluissamme olemme keskittyneet aiempaa enemmän aikuisten vaatetukseen. Kuitenkin jo ensimmäisen aikuisille suunnatun *Helmat*-kirjamme teon yhteydessä haaveilimme salaa palaavamme juurillemme pienten lasten mekkojen pariin.

Uudessa *Helmat 2* -kirjassa on mekkoja ja muutamia muitakin vaatteita niin aikuiselle kuin lapselle, samaa tyyliä äidille ja tyttäreille tai ihan vaan erikseen ommeltaviksi. Kirjan vaatemallit on valittu siten, että ne sopivat sekä aikuiselle että lapselle, toki pienin muutoksin ja käytännön sanelemin ratkaisuin. Luvassa on paljon muhkeita hihjoja, runsaita helmoja ja reilusti poimutuksia. Vaatemalleja suunniteltaessa on mietitty valmiiksi myös vaateen muunneltavuutta. Ajatuksenamme oli luoda kauniita, käytännöllisiä ja samalla aikaa kestäviä vaatemaleja, jotka toivottavasti ilahduttavat kotiompelijoita vielä vuosien jälkeen.

Kirjasta löytyvät ohjeet ja kaavat kuuteen mekkoon sekä toppiin, hameeseen, haalariin ja huppariin. Lisäksi kirjan sivuilta löytyy vinkkejä muunnelmien tekemiseen. Kaavat ovat lapsille ko'oissa 86/92-134/140 ja aikuisille ko'oissa 34-52.

Mekot on tuttuun tapaan nimetty pienten malliemme ja muiden läheistemme mukaan. Vaatteiden #-nimitunnisteita käyttämällä onnistuu kaavoillamme tehtyjen mekkoversioiden ihastelu ja niistä inspiroituminen somessa.

Toivomme jokaiselle ihania ompeluhetkiä, onnistumisen elämyksiä ja kauniita mekkopäiviä.

Kirsi, Sunna ja Krista

Ennen ompelua

Kaavakoon valinta

Vartalon mittaamiseen kannattaa pyytää apua ystävältä, sillä mittoja ottaessa tulee seisoa suorana paikallaan. Ennen kaavakoon valintaa tarvittavat mitat itsestään:

Rinnanympäryys, joka mitataan vaakasuoraan rinnan korkeimman kohdan ja lapaluiden yli.

Vyötärönympäryys, joka mitataan vyötärön kapeimmalta kohdalta.

Lantionympäryys, joka mitataan lantion leveimmältä kohdalta.

Meitä on hyvin monen mallisia, ja vain harva mahtuu tietyn koon muottiin kaikilta mitoiltaan. Vaikka rinnan ympäryys olisi kokoa 38, voi vyötärönympäryksen mitta olla jotain ihan muuta kuin saman koon taulukkomitta. Mittataulukon mitat ovat kiinteitä vartalon mittoja, jotka antavat suuntaa oman kaavakoon valintaan. Kaavoihin on lisätty mallin vaatimat väljyysvarat. Kirjan aikuisille tarkoitetut mallit on kaavoitettu 168 cm pitkälle henkilölle. Jos olet olennaisesti lyhyempi tai pidempi, tee kaavoihin pituutesi vaatimat mittamuutokset ennen vaateen leikkaamista. Tarkistettavia kohtia ovat mekon KT-pituus sekä hihan ja helman pituus. Jos olet epävarma kaavakoon valinnassa, kannattaa vaatteesta tehdä testiversio sopivan koon löytämiseksi.

Lasten kaavakokoa valitessa kannattaa ensin katsoa vartalon ympärysmittoja ja sen jälkeen tehdä tarvittavat muutokset hihojen, helmojen ja lahkeiden pituuksiin. Esimerkiksi jos lapsi on 140 cm pitkä, mutta ympärysmittat sopivat kokoon 110/116, kannattaa piirtää yhtä kokoa pienempi kaava ja lisätä siihen pituudet lapsen pituu-

teen sopivasta kaavakoosta. Lasten vaatteita ommellessa kannattaa lisäksi aina ottaa huomioon kasvunvara.

Kaavojen piirtäminen

Jokaisen ohjeen kohdalla mainitaan, millä kaava-arkilla kaavan osat ovat. Löydät ne arkilta vaatemallin nimen ja värikoodin avulla. Jäljennä kaavat arkeilta kaavapaperille, ja muista merkitä huolellisesti kaikki kaavassa olevat merkinnät. Osa kaavoista on jaettu kahteen osaan kaava-arkilla, joten yhdistä kaavan osat ennen kankaan leikkaamista.

Kaavan sovittaminen

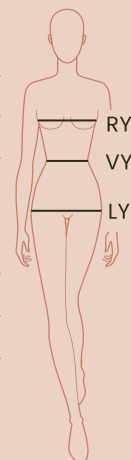
Ennen vaateen leikkaamista on hyvä tarkistaa kaavojen koko ja varmistaa, että vaatteessa on riittävästi väljyyttä. Tässä vaiheessa myös hihojen, lahkeiden tai helman pituutta on helppo muuttaa. Nopea tapa mitata kaavan istuvuutta on teipata kappaleet kiinni toisiinsa ja sovittaa niitä alusvaatteiden päälle. Parhaaseen lopputulokseen pääset kuitenkin tekemällä kankaan sovitusversion.

Kankaan valinta

Materiaalien valinta vaikuttaa yllättävän paljon siihen, miltä valmis vaate tulee näyttämään. Samalla kaavalla jäykästä puuvillasta ommeltu mekko näyttää ja tuntuu aivan erilaiselta kuin vaikkapa laskeutuvasta viskoosista tehty leninki. Kankaan kuosin ja värin valinta muuttavat nekin vaateen tyyliä ja ilmettä ratkaisevasti. Sopivan kankaan valinta on taito, joka kehittyy vain kokeilemalla.

Erityisesti aloittelevan ompelijan kannattaa ommella harjoituskappale esimerkiksi edullisesta puuvillakanakaasta ennen suosikkikankaaseen tarttumista. Puuvilla on helposti käsiteltävä materiaali. Sitä on helppo leikata,

Aikuisten koko	34	36	38	40	42	44	46	48	50	52
Rinnanympäryys cm	80	84	88	92	96	100	104	110	116	122
Vyötärönympäryys cm	62	66	70	74	78	82	86	92	98	104
Lantionympäryys cm	86	90	94	98	102	106	110	116	122	128
Lasten koko	86/92		98/104		110/116		122/128		134/140	
Rinnanympäryys cm	53		57		61		65		69	
Vyötärönympäryys cm	53		55		57		59		62	
Lantionympäryys cm	58		61		65		69		75	

Ennen ompelua

eikä se yritä karata ompelukoneen paininjalan alta ommellessa.

Tämän kirjan vaatteista suurin osa on suunniteltu kudotuille kankailla. Itse suosimme kesämeikoissa hengittäviä luonnonmateriaaleja, kuten puuvillaa, pellavaa ja silkkiä, sekä selluloosasta valmistettuja muuntokuituja, kuten viskoosia ja Tenceliä. Ohuet kankaat (esim. laskeutuvat viskoosi ja Tencel) sopivat mitä parhaiten hulmuhelmäisiin mekkoihin. Volyyomia, ryhdikkyyttä ja muhkeita puhvihihoja kaipaava valitsee sen sijaan ohuehkon puuvillatai pellavakankaan. Vaatekohtaisissa ompeluohteissa on kerrottu kangassuosituksista. Kannustamme olemaan rohkea ja kokeilemaan vaatemalleja erilaisilla kankailla.

Lapselle ommeltaviin vaatteisiin kannattaa valita miellyttävä ja helposti pestävä materiaali. Luonnonmateriaaleista puuvilla ja ohuehko pellava soveltuvat hyvin lapselle valmistettaviin vaatteisiin. Lasten vaatteita ommellessa kannattaa muistaa kierrätysvaatteiden ja -tekstiilien uusiokäyttömahdollisuudet.

Materiaalimenekki

Vaatteiden materiaalimenekki on laskettu 145 cm:n levyisten kankaiden mukaan. Kapeampaa kangasta voi tarvita yllättävän paljon enemmän, ja vastaavasti leveämpää kangasta vähemmän. Hanki kangasta hieman suositeltua enemmän, koska se voi kutistua pesussa. Vaatteiden materiaalimenekit löytyvät ohjeista.

Kankaan kutistaminen

Uudet luonnonkuituiset kankaat on aina hyvä kutistaa ennen leikkaamista, sillä muuten vaate voi kutistua heti ensimmäisessä pesussa liian pieneksi tai menettää muotonsa. Kutistamisen voi tehdä joko kastamalla kankaan veteen, pesemällä sen pesukoneessa tai höyryttämällä kankaan esimerkiksi siilitysraudalla.

Kankaiden leikkuu

Aseta jäljentämäsi kaavat kankaalle leikkuusuunnitelman mukaan. Leikkuusuunnitelmat löytyvät kirjan takaosasta s. 148–158.

Kaavat ovat kaava-arkilla ilman saumanvaroja. Piirrä 1 cm:n levyiset saumanvarat ja tarvittavat päärmevarat mittalevyn ja kangasliidun avulla kankaalle. Sivulla 11 on kerrottu erilaisista päärmevaihtoehdoista. Päätä heti alkuun, millaista päärmettä käytät helmassa ja hihansuisissa, ja lisää kappaleisiin tarvittava päärmevara.

Pida kaavat paikoillaan nuppineulojen tai painojen avulla. Varmista kaavoja asettaessasi, että kangas on kokonaan leikkuupöydällä. Pöydän reunan yli roikkuva kangas voi vääristää kappaleiden muodot. Tässä on oltava tarkkana erityisesti ohuiden kankaiden kanssa. Kuviollisia ja raidallisia kankaita leikattaessa on tärkeää huomioida, että kuosikankaan kuviot ovat samansuuntaisesti vaateen kaikissa kappaleissa. Suurikuvioisen kankaan kohdalla mieti myös, miten kuviot kohdistuvat valmiissa vaatteessa. Samettikankaita leikatessa tulee ottaa huomioon nukan suunta niin, että kaikki kappaleet leikataan samansuuntaisesti.

Kaavanosien tärkein merkki leikkuussa on langansuuntamerkki, joka löytyy jokaisesta kaavanosasta. Se on joko nuolipäinen viiva tai LS-lyhenne. Kaavat tulee asettaa ja neulata kankaalle siten, että langansuuntamerkki on kankaan hulpioreunan (= purkautumaton reuna) suuntaisesti. Langansuuntaa kannattaa noudattaa tarkasti, sillä muutoin ompeluksesta voi tulla omituisen muotoinen tai vaateen saumat alkavat kiertää.

Jäljennä kaikki kaavamerkki kankaalle ennen leikkaamista merkitsemiskynällä, rätätälinliidulla tai jäljentämispaperia ja kaavapyörää käyttäen. Ompelun kannalta tärkeitä merkkejä ovat muun muassa rintamuotolaskokset sekä hihan kohdistus- ja poimutusmerkit.

Kaavamerkki ja lyhenteet

	langansuunta, LS	Kaava asetetaan kankaalle siten, että nuoli kulkee hulpioreunan kanssa samaan suuntaan.
	taite	Kaavan reuna asetetaan kankaan taitteelle.
	hakki	Kohdistusmerkki, jonka avulla esim. hihan saa kohdistettua paikoilleen.

	muoto-laskos	Ompele laskoksen reunat yhteen.
	poimutus	Ompele viivan osoittamalle matkalle poimutusompeleet kankaan reunaan.
	napinläpi	Ompele janan osoittamalle matkalle napinläpi.
	KE, KT	keskietu, keskitaka

Yleisiä ompeluohteja

Neulaaminen

Ompeluohteissa ei aina erikseen mainita nuppineulaamista, mutta tätä vaihtetta ei kannata ohittaa. Ompelu on helpompaa, kun yhdistettävät reunat pysyvät ommellessa paikoillaan. Liukas pintaiset kankaat kaipaavat tiheämpää neulaamista, kun taas toiset kankaat pysyvät paikoillaan melkein kuin itsestään. Nuppineulat voi korvata myös ompelua helpottamaan tarkoitetuilla kangasklipseillä.

Kappaleiden huoltelu

Saumanvarat huolitellaan joko ompelukoneen siksak-ompeleella tai saumuriompeleella. Kirjassa huoltelu ohjeistetaan tekemään usein sauman ompelemisen jälkeen, jolloin saumanvarat ommellaan yhteen. Joissakin tilanteissa on perusteltua huolitella kappaleiden tietyt reunat ennen sauman ompelua siistin lopputuloksen takaamiseksi. Tämä on mainittu erikseen ompeluohteissa.

Joustavien materiaalien ompelu

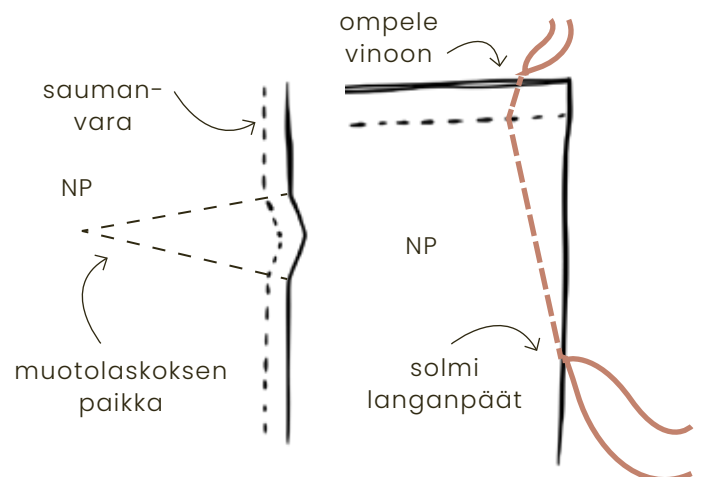
Neulos muodostuu langasta, joka on neulottu silmukoiksi – tästä syystä se myös joustaa. Joustavaa neulosta ei kannata ommella ompelukoneen suoralla ompeleella, joka katkeaa helposti kankaan venyessä. Tavallinen joustamatton suoraommel voi olla kuitenkin hyvä vaihtoehto kohdissa, joissa neulos on moninkertaisena eikä sauma joudu kovalle rasitukselle. Esimerkiksi Hani-hupparin (s. 127) tikkaukset on tehty suoralla ompeleella.

Neuloksen ompeluun soveltuu parhaiten saumuri, mutta ompelu onnistuu myös tavallisen ompelukoneen jousto-ompeleilla. Ompelukoneeseen tai saumuriin kannattaa vaihtaa neuloksen ompeluun soveltuvat neulat, jolloin neulokseen ei tule reikiä tai silmukkapakkoja.

Muotolaskosten ompelu

Seuraavan ohjeen avulla saat muotolaskoksista onnistuneet ja siistit.

- 1 Jäljennä muotolaskokset kaavapyörän ja jäljentämispaperin avulla kaavasta kappaleen nurjalle puolelle.
- 2 Neulaa muotolaskoksen merkkiviivat kohdakkain, kankaan oikeat puolet vastakkain.
- 3 Ompele merkkiviivaa pitkin kappaleen reunasta kohti laskoksen kärkeä. Ompeleen alussa tehdään edestakaisin-ommel purkaantumisen estämiseksi. Kun lähestyt muotolaskoksen kärkeä, hidasta vauhtia. Tee ompeleen viimeiset pistot käyttämällä ompelukoneen käsipyörää siten, että viimeinen pisto tulee mahdollisimman lähelle laskoksen kärkeä ja kankaan reunaa. Ommelta ei päätellä lopussa ompelukoneella, vaan langat solmitaan käsin muutamalla solmulla.
- 4 Silitä muotolaskos ohjeessa annetun ohjeen mukaan.

Aukileikkaukset

Kaareviin kohtiin ja kulmiin on hyvä tehdä aukileikkauksia, jotta saumanvarat eivät kiristä. Kirjassa aukileikkauksia tehdään vain saumoihin, joita ei huolitella, kuten vino-kaitaleella huoliteltu pääntie.

Leikkaa pieniä lovia lähelle saumaa – varo katkaisemasta ommelta.

Yleisiä ompeluohjeita

Päärmeet

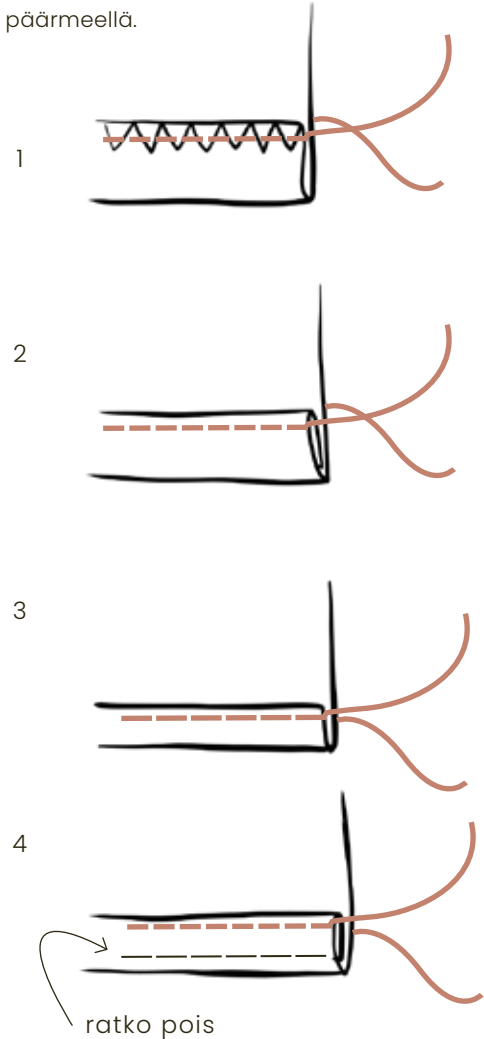
Helmat ja hihansuut huolitellaan usein päärmeellä.

Yksitaitteisessa päärmeessä (kuva 1) reuna huolitellaan, taitetaan kerran nurjalle ja tikataan huolittelun päältä. Päärmevaraksi riittää 1–2 cm.

Kaksitaitteisessa päärmeessä (kuva 2) reuna käännetään kahdesti nurjalle ja tikataan päältä. Päärmevaraa tarvitaan noin 2 cm. Kaksitaitteista päärmettä käytetään, kun nurjastakin puolesta halutaan mahdollisimman huolittelu (esim. hulmuavat helmat ja hihat) tai kun vaatteen reunasta halutaan jämäkkä.

Kapeassa kaksitaitteisessa päärmeessä piston pituus säädetään ensin mahdollisimman pitkäksi. Reuna taitetaan yhden kerran nurjalle 3–5 mm:n leveydeltä ja apuommellaan kiinni (kuva 3). Seuraavaksi piston pituus säädetään 2,5–3 mm:iin. Reuna taitetaan vielä toisen kerran kapeasti ja tikataan päältä (kuva 4). Lopuksi nurjalla näkyvä ensimmäinen apuommel ratkotaan pois.

Rullapäärmeessä kankaan reuna kääntyy rullalle ja tuloksena on erittäin kapea päärme – päärmevaraksi riittääkin pari kolme millia. Rullapäärme on ihanteellinen ohuiden kankaiden ja kaarevien reunojen huolittelussa. Rullapäärmykseen tarvitaan siihen soveltuva saumuri tai ompelukoneen erikoispaininjalja.

Tukikankaat

Tukikankaan tehtävänä on estää kankaita venymästä sekä tukea ja ryhdistää ohuita kohtia tai saumoja, jotka joutuvat kovalle kulutukselle.

Tukikangas valitaan aina kankaan laadun ja käyttötarkoituksen mukaan. Tässä kirjassa käytetään kiinni silitettäviä tukikankaita tai -harsoja, joiden toisella puolella on liima. Ohuille kankaille käytetään ohutta ja notkeaa tukikangas-

ta, joka liikkuu kankaan mukana. Tukea tarvitsevia kohtia ovat muun muassa muotokaitaleet ja alavarat. Silitä tukikangas kankaan nurjalle puolelle valmistajan ohjeen mukaan.

KUIN KUKKANEN

Ellen

Ellen-mekossa on niukkalinjainen yläosa ja runsas helma. Selän katseenvangitsijana ovat taakse solmittavat kaitaleet, joiden avulla mekon yläosa saa muotonsa. Lasten Ellen-mekon voi toteuttaa joko naruolkaimin tai romanttisin olkaröyhelöin.

Aikuisten mallit

Ellen
s. 19

Aila
s. 31

Alisa
s. 45

Anneli
s. 61

Louna
s. 71

Aikuisten mallit

Louna-toppi Iris-hame
s. 85 s. 93

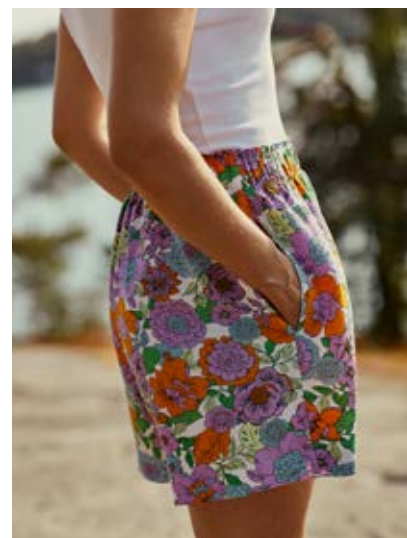
Heta-haalari
s. 105

Ina
s. 115

Hani-huppari
s. 127

Sara-shortsit
s. 137

Lasten mallit

Ellen
s. 19

Aila
s. 31

Alisa
s. 45

Anneli
s. 61

Louna
s. 71

Lasten mallit

Louna-toppi Iris-hame
s. 85 s. 93

Heta-haalari
s. 105

Ina
s. 115

Hani-huppari
s. 127

Sara-shortsit
s. 137

UPEA MEKKOKESÄ EDESSÄ! OMPELE IHANIMMAT KESÄVAATTEET MEKKOTEHTAAN UUSILLA OHJEILLA.

Mekkotehtailijoiden viides ompelu- ja kaavakirja jatkaa huippusuositun *Helmat*-kirjan jalanjäljissä. Tällä kertaa mukana on kuuden ihastuttavan mekkomallin lisäksi ohjeet hameeseen, shortseihin, haalariin, toppiin ja huppariin. Kaikkiin kirjan malleihin on kaavat sekä aikuisille (koot 34–52) että lapsille (koot 86–140 cm). Kirja on selkeine ohjeineen ja huolellisesti tehtyine kaavoineen takuuarvoma Mekkotehtailijat-laatu.

Kirsi Etula ja Sunna Valkeapää-Ikola ovat mekkovaikuttajia, jotka ovat julkaisseet aiemmin neljä kehuttua ompelukirjaa: *Mekkotehdas* (2012), *Mekkotehdas aikuisille* (2015), *Mekkotehdas koulutyttöjen tyyliin* (2016) ja *Helmat* (2022). Valokuvaaja Krista Keltanen tunnetaan kauniista kirjoistaan ja sisustusjutuistaan.

www.wsoy.fi

65.42

ISBN 978-951-0-50241-9